

Raport z badania dotyczącego rozmieszczenia Środowiskowych Domów Samopomocy oraz Warsztatów Terapii Zajęciowej w kontekście realizacji pilotażowego programu PFRON „Rehabilitacji 25 plus”

Biuro Projektów – Wydział Analiz, Prognoz i Współpracy Międzynarodowej

Autor: Grzegorz Żuchowski

Spis treści:

1. Wstęp.....	3
2. Placówki edukacyjne - uczestnicy programu „Rehabilitacja 25 plus”	4
3. Środowiskowe Domy Samopomocy.....	6
1) Informacje z badania ankietowego ŚDS.....	7
2) Informacje z wojewódzkich Wydziałów Polityki Społecznej.....	13
4. Warsztaty Terapii Zajęciowej	20
5. Podsumowanie	24

1. Wstęp

Celem pilotażowego programu „Rehabilitacja 25 plus” jest zapewnienie absolwentom placówek edukacyjnych ciągłość oddziaływań terapeutycznych w zakresie utrzymania samodzielności i niezależności w życiu społecznym, a także w zakresie dotyczącym ich aktywności zawodowej. Placówka edukacyjna, uczestnicząca w programie zobowiązana jest do udzielania wsparcia beneficjentom programu między innymi poprzez: całodienne usługi opiekuńcze, aktywizację w sferze fizycznej, intelektualnej i społecznej, a także zawodowej.

W ramach programu, placówki edukacyjne mogą zapewnić dzienny pobyt beneficjentom programu – niezatrudnionym osobom niepełnosprawnym będącym:

- absolwentami Ośrodków Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczych (OREW), bądź
- absolwentami Ośrodków Rewalidacyjno-Wychowawczych (ORW), bądź
- absolwentami Specjalnych Szkół Przysposabiających do Pracy (SPdP), lub
- innych placówek edukacyjnych z niepełnosprawnością intelektualną (w tym sprzężoną z innymi niepełnosprawnościami),

jeżeli osoby te nie są objęte rehabilitacją społeczną w placówkach dziennej aktywności na przykład Środowiskowych Domach Samopomocy (ŚDS) czy Warsztatach Terapii Zajęciowej (WTZ).

W związku potrzebą wprowadzenia zmian/modyfikacji w pilotażowym programie „Rehabilitacja 25 plus” oraz rekomendacjami zawartymi w przeprowadzonej na początku 2025 roku ewaluacji programu „Rehabilitacja 25 plus”, w szczególności z rekomendacją:

„Rozważenie wprowadzenia czasowego uczestnictwa beneficjenta w programie (np. do 5 lat) w celu umożliwienia wsparcia większej grupy osób (absolwentów placówek edukacyjnych) ze względu na kolejki oczekujących, z możliwością przedłużenia udziału beneficjenta w programie w szczególnych, jednostkowych przypadkach; ustalenie okresowego pobytu stanowić będzie także impuls dla adresatów i opiekunów do poszukiwania dla podopiecznych innych placówek wsparcia, a dla jednostek samorządu terytorialnego – konieczność tworzenia dodatkowych miejsc w placówkach wsparcia środowiskowego”.

Wydział przeprowadził badanie Środowiskowych Domów Samopomocy dotyczące przede wszystkim określenia liczby i typów miejsc w poszczególnych placówkach. Badaniem objęto Środowiskowe Domy Samopomocy oraz wojewódzkie Wydziały Polityki Społecznej (WPS) – te ostatnie odpowiadają za finansowanie placówek typu ŚDS. Badanie wykonano przy wykorzystaniu krótkiej ankiety udostępnionej w formie elektronicznej. Badanie zostało poprzedzone spotkaniem online w dniu 23 lipca 2025 r. z przedstawicielami wojewódzkich Wydziałów Polityki Społecznej. Na spotkaniu przedstawiono cele i założenia planowanego badania.

Badanie ankietowe w ŚDS zrealizowano w okresie 17-30 lipca 2025 r. natomiast informacje z wojewódzkich Wydziałów Polityki Społecznej pozyskano w formie zastawienia tabelarycznego w okresie od 18 lipca do 29 sierpnia. Dane pozyskane w ramach badania są aktualne na dzień 30 czerwca 2025 r.

W analizie przedstawiono również informacje dotyczące liczebności Warsztatów Terapii Zajęciowej w powiatach. WTZ to jeden z przykładów placówki, do której trafiają osoby niepełnosprawne intelektualne, w tym absolwenci szkół specjalnych.

2. Placówki edukacyjne - uczestnicy programu „Rehabilitacja 25 plus”

Program „Rehabilitacja 25 plus” to pilotażowy program zatwierdzony przez Radę Nadzorczą Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Realizowany jest na terenie całego kraju od roku szkolnego 2018/2019. Jego celem jest zebranie doświadczeń, które posłużą do wypracowania rozwiązań zapewniających absolwentom szkół specjalnych (beneficjentom programu) programu ciągłość oddziaływań terapeutycznych, wspierających samodzielność i niezależność życiową, a także ich aktywność zawodową.

Adresatami programu są podmioty prowadzące OREW, ORW, SPdP oraz inne placówki edukacyjne, udzielające wsparcia beneficjentom programu. Beneficjentami programu są dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną, w tym z niepełnosprawnościami sprzężonymi, będące absolwentami wyżej wymienionych placówek.

W roku szkolnym 2024/2025 najczęściej w programie, brały udział Ośrodki Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawcze – 41,6% nieco rzadziej Szkoły Przysposabiające do Pracy – 28,5% ogółu placówek. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1 Placówki edukacyjne prowadzące zajęcia w roku szkolnym 2024/2025

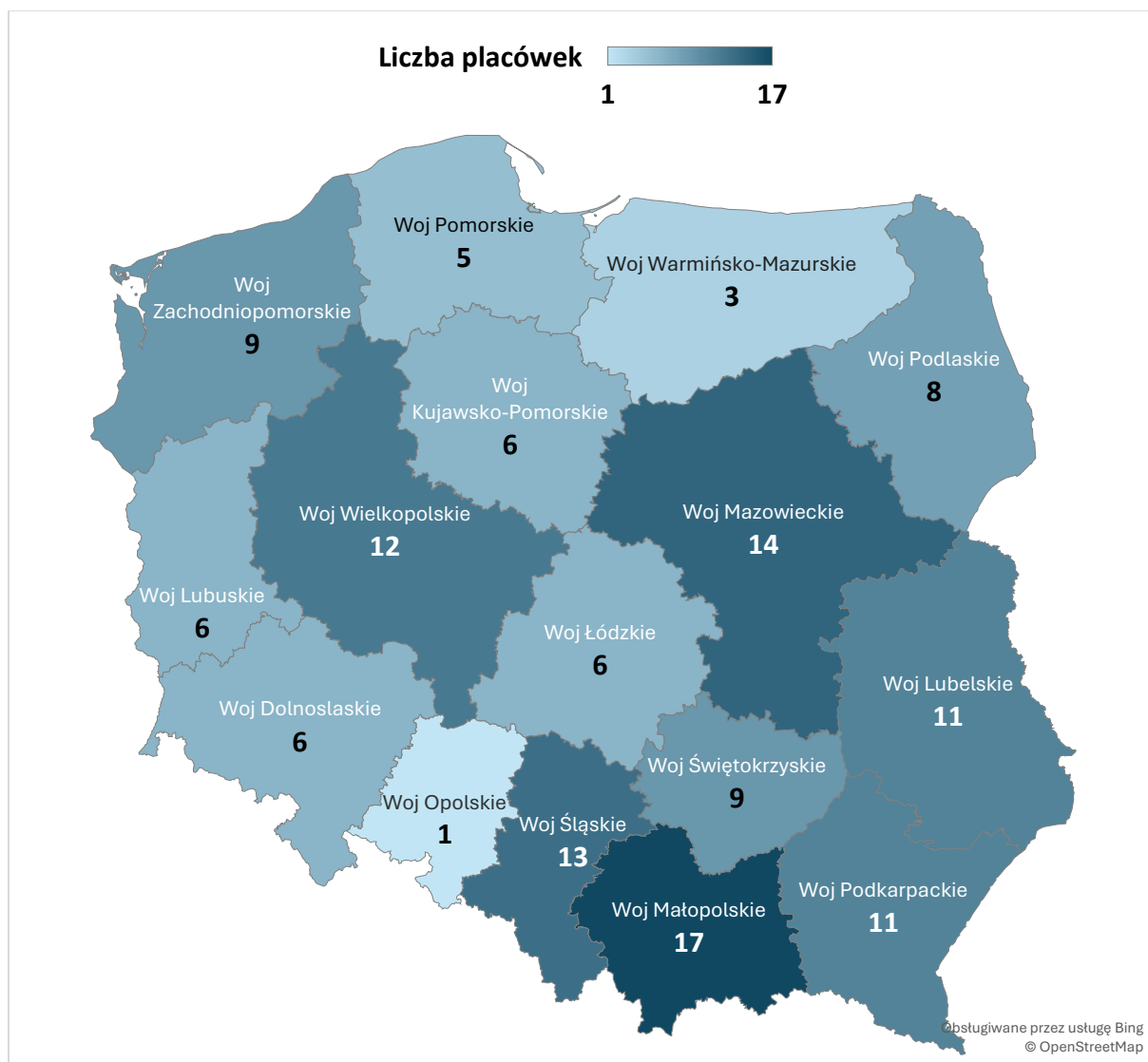
Placówka edukacyjna	Liczba	[%]
Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy [OREW]	57	41,6%
Szkoła Przysposabiająca do Pracy [SPDP]	39	28,5%
Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy [ORW]	17	12,4%
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy [SOSW]	14	10,2%
Inna placówka edukacyjna	10	7,3%
Razem	137	100,0%

Beneficjentom programu może być udzielane wsparcie w zakresie:

- usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych, w tym pomocy w utrzymaniu higieny osobistej,
- udziału w zajęciach usprawniających, terapeutycznych i wspierających ruchowo,
- udziału w zajęciach prowadzonych w ramach kół zainteresowań,
- pomocy w rozwinięciu i wzmacnianiu aktywności oraz samodzielności życiowej oraz utrzymaniu nabytych wcześniej umiejętności,
- pomocy psychologicznej, poradnictwa i wsparcia w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych oraz bieżących spraw życia codziennego,
- działań aktywizujących zawodowo w przypadku absolwentów SPdP,
- transportu.

W roku szkolnym 2024/2025 w programie uczestniczyło 137 placówek edukacyjnych, najwięcej z województwa małopolskiego (17) i mazowieckiego (14). Najmniejsze zainteresowanie programem było w województwie opolskim (1 placówka) i warmińsko-mazurskim (3 placówki). W sumie w zajęciach w ramach programu, w roku szkolnym 2024/2025, brało udział 1436 osób niepełnosprawnych.

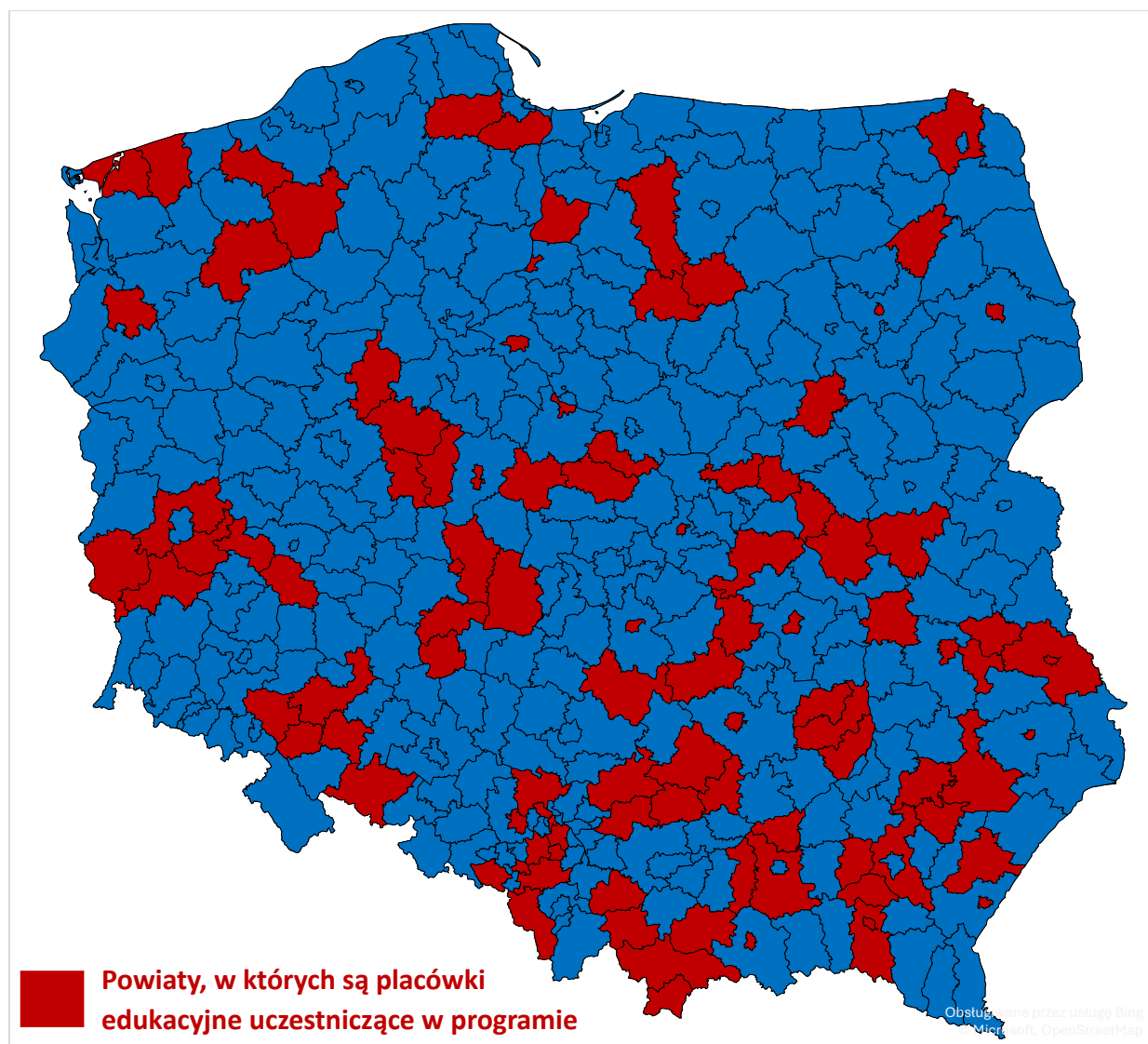
Mapa 1. Liczba placówek edukacyjnych wg województw – w ramach programu „Rehabilitacja 25 plus” - realizowanego w roku szkolnym 2024/2025

Na poniższej mapie wykazano 102 powiaty, w których były placówki edukacyjne realizujące zadania w ramach programu „Rehabilitacja 25 plus” w roku szkolnym 2024/2025.

Największą koncentrację placówek edukacyjnych uczestniczących w programie „Rehabilitacja 25 plus” w roku szkolnym 2024/2025 zanotowano na południu kraju tj. w województwie małopolskim (17) , śląskim (13) i podkarpackim (11) oraz w centralnej Polsce - w województwie mazowieckim (14) i wielkopolskim (12).

Mapa 2. Placówki edukacyjne uczestniczące w programie „Rehabilitacja 25 plus” w roku szkolnym 2024/2025

3. Środowiskowe Domy Samopomocy

Środowiskowe Domy Samopomocy działają w oparciu o przepisy:

- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1283 ze zm.),
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 917),
- rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (t.j. Dz. U. z 202 poz. 249).

Celem ŚDS jest wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych w samodzielnym funkcjonowaniu w środowisku rodzinnym i społecznym oraz zwiększeniu zaradności życiowej. Domy te oferują pomoc w podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, wsparcie w adaptacji do zmian wynikających z choroby oraz integrację ze środowiskiem.

W zależności od kategorii osób, dla których są przeznaczone, domy dzielą się na następujące typy:

- typ A - dla osób przewlekłe psychicznie chorych,
- typ B - dla osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- typ C - dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych,
- typ D - dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi¹.

1) Informacje z badania ankietowego ŚDS

Ankieta do ŚDS została przesłana do 860 podmiotów. Adresy e-mail placówek pozyskano z internetu, przede wszystkim ze stron wojewódzkich Wydziałów Polityki Społecznej. Ankieta zawierała kilka pytań, między innymi dotyczących: typów miejsc w ŚDS, liczby uczestników według rodzaju niepełnosprawności, wolnych miejsc w ŚDS czy rodzajów jednostek prowadzących. Ankietę wypełniło 575 ŚDS tj. **66,9% badanych**.

W badaniu wzięła udział porównywalna liczba ŚDS o zasięgu gminnym i powiatowym (po około 50%). W zależności od podziału administracyjnego gmina/powiat do danej placówki przyjmowane są, co do zasady, osoby zamieszkałe na danym terenie.

Tabela 2 Zasięg działalności ŚDS

Zasięg działalności ŚDS	Liczba ŚDS	[%]
gmina (do ŚDS przyjmowane są osoby z terenu gminy)	289	50,3%
powiat (do ŚDS przyjmowane są osoby z terenu powiatu)	286	49,7%
Razem:	575	100,0%

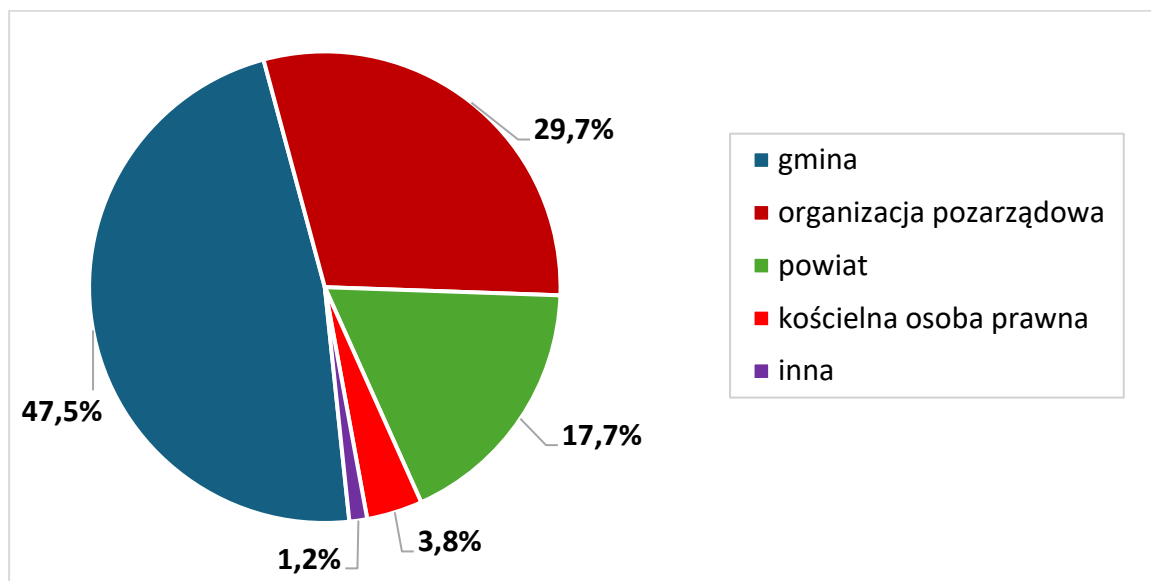
Z przeprowadzonych w trakcie badania rozmów z przedstawicielami ŚDS a także informacji przekazanych w ankiecie wynika, że zdarzają się przypadki przyjmowania osób do placówek „gminnych” z okolicznych gmin, które nie prowadzą ŚDS. Odbywa się to na mocy porozumień międzygminnych.

Środowiskowy Dom Samopomocy może być prowadzony przez jednostkę samorządu terytorialnego (gminę, powiat). JST może również w drodze konkursu zlecić prowadzenie ŚDS innym podmiotom, w tym: organizacjom pozarządowym (stowarzyszenia, fundacje), kościołom i związkom wyznaniowym.

Z badania wynika, że blisko połowa ŚDS jest prowadzona bezpośrednio przez gminy (47,5 %), a tylko 17,7% bezpośrednio przez jednostki powiatowe. Pozostałe ŚDS są prowadzone na zlecenie powiatów lub gmin przez organizacje pozarządowe (29,7% ŚDS) oraz kościelne osoby prawne (3,8%). 1,2% badanych wskazało inny podmiot.

¹ Środowiskowe Domy Samopomocy typu D dla osób z ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi funkcjonują w ramach Programu „Za życiem” od 2018 r.

Wykres 1. Jednostka prowadzącą ŚDS

Analiza wykazała, że aż 87,3% badanych ŚDS prowadziło domy z miejscami dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (typ B). Nieco mniej – 78,8% ŚDS - dla osób przewlekłe psychicznie chorych (typ A). Ponad połowa badanych (51,5%) deklarowała miejsca typu C - dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Tylko 27,7% badanych ŚDS wykazało w badaniu placówkę z miejscami typu D - dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Tabela 3 ŚDS wg typu – stan na 30.06.2025 r.

Typ ŚDS	Liczba ŚDS	[%]
Typ B - dla osób z niepełnosprawnością intelektualną	502	87,3%
Typ A - dla osób przewlekłe psychicznie chorych	453	78,8%
Typ C - dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych	296	51,5%
Typ D - dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi	159	27,7%

N=575

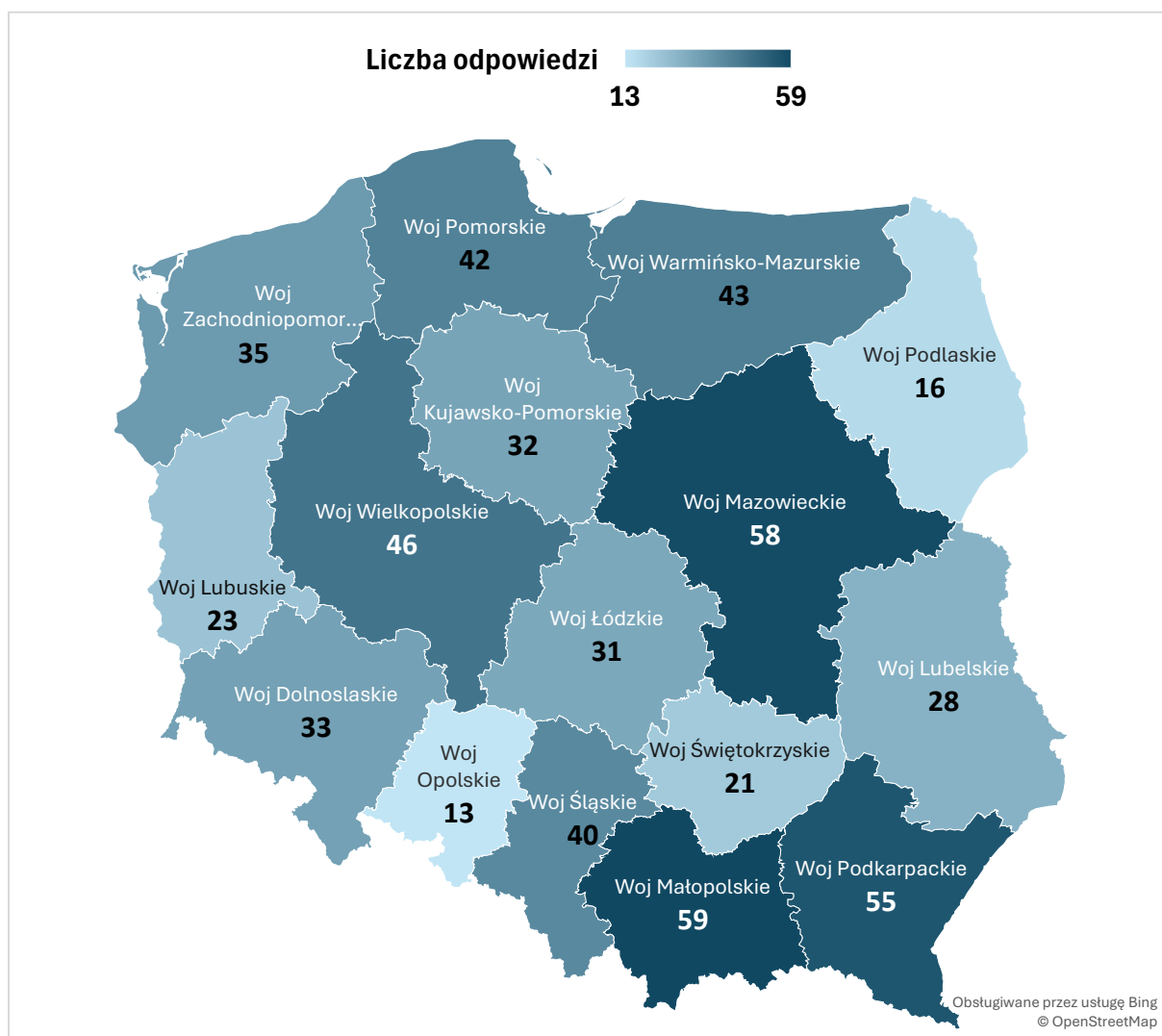
Zdecydowana większość Środowiskowych Domów Samopomocy prowadzi domy dla osób o różnych rodzajach niepełnosprawności (dwóch i więcej). Najczęściej są to typy A, B i C - 27,3% badanych oraz A i B – 21,4% badanych. Znacznie rzadziej zdarza się sytuacja, że ŚDS ma tylko placówkę jednego typu. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4 ŚDS – podział na typy domów/miejsc

Typ ŚDS	Liczba ŚDS	[%]
A	37	6,4%
A i B	123	21,4%
A, B i C	157	27,3%
A, B, C i D	91	15,8%
A, B i D	35	6,1%
A i C	10	1,7%
B	58	10,1%
B i C	18	3,1%
B, C i D	5	0,9%
B i D	15	2,6%
C	13	2,3%
C i D	2	0,3%
D	11	1,9%
Razem:	575	100,0%

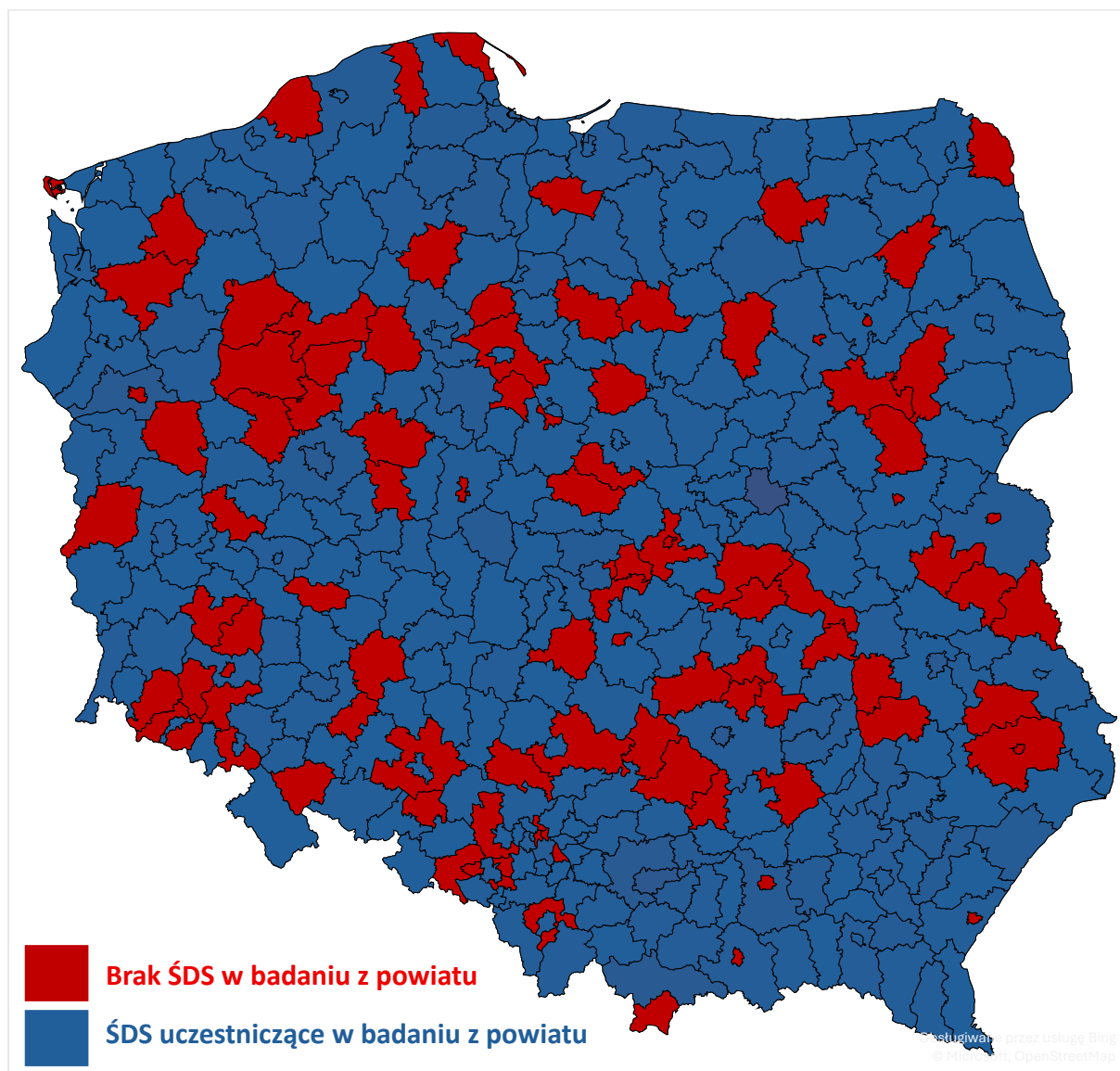
Najwięcej ŚDS wzięło udział w badaniu z województw: małopolskiego (59), mazowieckiego (58) i podkarpackiego (55), najmniej z województwa opolskiego (13) i podlaskiego (16).

Mapa 3. Liczba ŚDS wg województw, które uczestniczyły w badaniu

W badaniu wzięło udział łącznie 575 ŚDS z 283 powiatów. 97 powiatów nie było reprezentowanych przez ŚDS w badaniu, najwięcej z województwa mazowieckiego (12), dolnośląskiego i śląskiego (po 11) oraz wielkopolskiego (10).

Mapa 4. Udział ŚDS w badaniu w powiatach.

Z badań wynika, że 44,6% miejsc w ŚDS to miejsca typu B – dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Blisko 1/3 miejsc (31,7%) to miejsca typu A – dla osób przewlekłe psychicznie chorych. Miejsca typu C – dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych stanowiły 14,1% ogółu. Najmniej w ŚDS było miejsc typu D – dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi (9,5% ogółu miejsc).

Tabela 5 Liczba uczestników ŚDS wg typu miejsc – stan na 30.06.2025 r.

Typ ŚDS	Liczba osób	[%]
Typ B - dla osób z niepełnosprawnością intelektualną	10 335	44,6%
Typ A - dla osób przewlekłe psychicznie chorych	7 356	31,7%
Typ C - dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych	3 277	14,1%
Typ D - dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi	2 209	9,5%
łącznie liczba osób:	23 177	100,0%

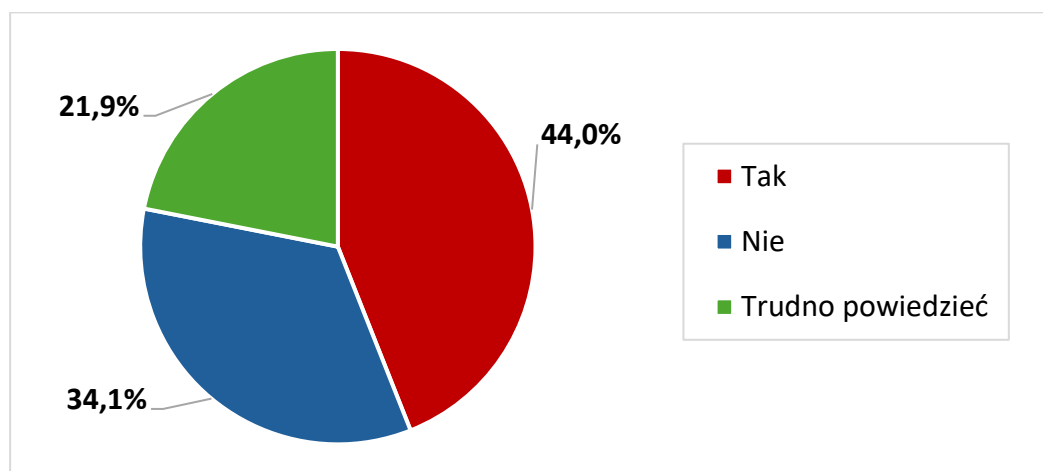
N=575

Z badania wynika, że w praktyce typ miejsca nie zawsze odpowiada rodzajowi niepełnosprawności uczestnika ŚDS. Dane pozyskane z ankiety jak i przeprowadzonych rozmów z pracownikami ŚDS wykazują przypadki przyjmowania osób o schorzeniu nieadekwatnym do typu miejsca. Dzieje się to zwłaszcza w sytuacji, kiedy osoba niepełnosprawna ma w orzeczeniu określonych kilka rodzajów schorzeń/niepełnosprawności. Przed 2019 rokiem, kiedy wprowadzono typ D dla ŚDS, często przyjmowano osoby ze spektrum autyzmu do Środowiskowych Domów Samopomocy na miejsca typu A lub B.

Na poniższym wykresie przedstawiono informację dotyczącą przyjmowania osób ze spektrum autyzmu w ramach innych typów miejsc (poza D). Z przedstawionych danych wynika, że 44% ŚDS ma lub miało takie sytuacje. W 85% takich ŚDS na miejscach typu A, B i/lub C aktualnie przebywa **1.140 osób ze spektrum autyzmu**. Najczęściej w tych ŚDS jest po kilka takich przypadków. Jednak występują pojedyncze ŚDS-y, w których ponad 30 osób ze spektrum autyzmu zostało przyjętych na inne miejsca niż typ D.

34,1% badanych ŚDS deklaroowało, że nigdy nie przyjmowało osób ze spektrum autyzmu na inne typy miejsc poza „D”, a 21,9% wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”.

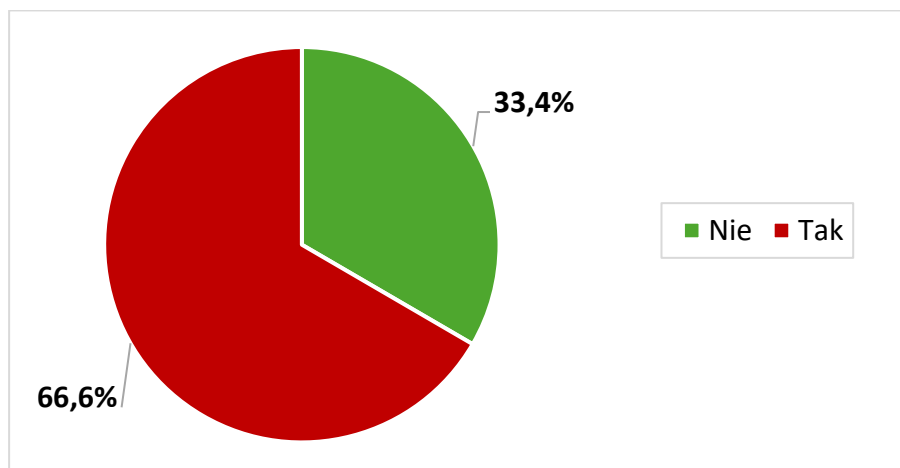
Wykres 2. Czy zdarza się, że osoby ze spektrum autyzmu są przyjmowane do ŚDS w ramach innych typów miejsc (A, B, C) w związku z brakiem placówki typu D lub zbyt małą liczbą miejsc typu D w ŚDS?

13,6 % ŚDS (78 na 575 badanych) stwierdziło, że mają wolne miejsca. Najczęściej placówki te wskazywały, że mają jedno/dwa wolne miejsca. W sumie na dzień 30 czerwca 2025 r. wolnych miejsc w ŚDS było 295.

2/3 badanych Środowiskowych Domów Samopomocy ma listę osób oczekujących na przyjęcie na zajęcia. Łącznie liczba oczekujących osób, wg stanu na dzień 30 czerwca 2025 r. wyniosła 1968, co stanowi 8,5% ogólnego stanu miejsc w 575 badanych ŚDS.

Wykres 3. ŚDS, które mają listę osób oczekujących na przyjęcie

Zdecydowana większość ŚDS (72,8%), która stwierdziła w badaniu, że ma listę osób oczekujących na przyjęcie, miała takich osób na liście od 1 do 5. W 17,3% wyżej wymienionych placówek było to 6-10 osób oczekujących na przyjęcie. W 5 ŚDS na liście oczekujących było ponad 30 osób, były to placówki w powiatach: Rzeszów, Warszawa, Bielsko-Biała, pszczyński (śląskie) i opatowski (świętokrzyskie).

Tabela 6 Liczba osób oczekujących na przyjęcie do ŚDS – stan na 30.06.2025 r.

Liczba osób oczekujących na przyjęcie do ŚDS	Liczba ŚDS	[%]
1-5 osób	278	72,8%
6-10 osób	66	17,3%
11-20 osób	25	6,5%
21-30 osób	8	2,1%
31-40 osób	3	0,8%
powyżej 40	2	0,5%
Razem:	382	100,0%

2) Informacje z wojewódzkich Wydziałów Polityki Społecznej

W ramach przygotowywanej analizy ŚDS wystąpiono do wojewódzkich Wydziałów Polityki Społecznej o przekazanie aktualnych danych dotyczących liczby osób niepełnosprawnych - uczestników Środowiskowych Domów Samopomocy w podziale na rodzaj niepełnosprawności (wg typu miejsc) oraz powiat, w którym jest siedziba ŚDS. Dane uzyskane z 15 urzędów wojewódzkich w niniejszej analizie są aktualne na 30 czerwca 2025 r. Jeden urząd (łódzki) przestał dane aktualne na 31 grudnia 2024 r.

Z pozyskanych danych z samorządów wojewódzkich wynika, że na II kwartał 2025 roku działało **876** Środowiskowych Domów Samopomocy, w których w zajęciach uczestniczyło łącznie **34.370** osób niepełnosprawnych. Najwięcej w województwie warmińsko-mazurskim – 3.732 osoby, najmniej w województwach opolskim (835) i podlaskim (955). Średnio na 1 ŚDS przypadało **39 uczestników** – najwięcej osób na 1 ŚDS było w województwie opolskim (56 osób) i warmińsko-mazurskim (54 osoby), najmniej w województwie lubuskim (30 osób),

pomorskim (32 osoby) i świętokrzyskim (33 osoby). Minimalna liczba uczestników w ŚDS to 11 osób a maksymalna 126.

13 ŚDS miało filie, które znajdowały się w tych samych miejscowościach, ewentualnie w tym samym powiecie, co siedziba.

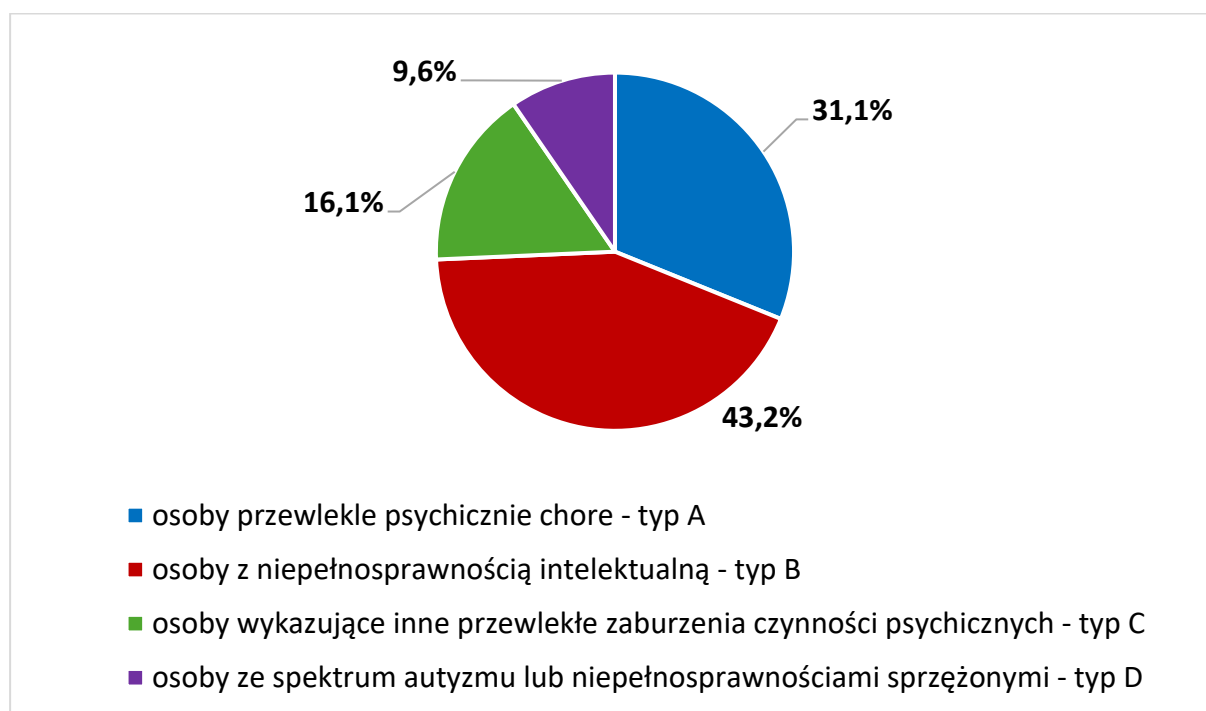
Prawie 90% ŚDS miało w swojej placówce osoby z niepełnosprawnością intelektualną (typ B), blisko 80% osoby przewlekłe psychicznie chore (typ A) a niecałe 50% placówek osoby wykazujące inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (typ C). Około 30% ogółu ŚDS miało miejsca typu D - dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi. Typ D jest najrzadszym typem ŚDS, co może wynikać z tego, że ten rodzaj placówki został wprowadzony do systemu dopiero w 2018 roku.

Tabela 7 ŚDS – podział na typy domów/miejsc wg stanu na 30.06.2025 r.

ŚDS wg typu miejsc	Liczba ŚDS	[%]	Liczba osób	[%]
ŚDS z miejscami typu A	691	78,9%	10 699	31,1%
ŚDS z miejscami typu B	769	87,8%	14 840	43,2%
ŚDS z miejscami typu C	427	48,7%	5 534	16,1%
ŚDS z miejscami typu D	258	29,5%	3 297	9,6%
Liczba ŚDS ogółem	876	100,0%	34 370	100,0%

Z danych z wojewódzkich Wydziałów Polityki Społecznej wynika, że 43% uczestników ŚDS stanowiły osoby niepełnosprawne intelektualnie a nieco ponad 30% osoby przewlekłe chore psychicznie. Około 16% uczestników ŚDS były to osoby wykazujące inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych a niecałe 10% osoby ze spektrum autyzmu lub z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Wykres 4. Liczba uczestników ŚDS w podziale na rodzaj niepełnosprawności wg stanu na 30.06.2025 r.

Z danych z wojewódzkich WPS wynika, że najwięcej miejsc dla osób przewlekłe psychicznie chorych (typ A) było w ŚDS z województwa małopolskiego (1290), mazowieckiego (1169) i warmińsko-mazurskiego (1159) a najmniej w województwie opolskim (164).

Dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (typ B) najwięcej miejsc było w województwie mazowieckim (1665), wielkopolskim (1439) i małopolskim (1427) a najmniej w województwie opolskim (312). W typie C najwięcej miejsc było w województwie warmińsko-mazurskim (1402) a najmniej w mazowieckim (41) i lubuskim (96). Z dużą dozą prawdopodobieństwa można przypuszczać, że do kategorii C (osoby wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych) są często przypisywane osoby niepełnosprawne, które przez znaczną część ŚDS przypisywane są do kategorii typu A i B.

Najmniej uczestników ŚDS (3.297 ogółem) to osoby ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi, które są przypisywane do miejsc typu D. Z danych z województw wynika, że najwięcej takich osób/miejsc było w ŚDS w województwie łódzkim (384) i lubelskim (357) a najmniej w małopolskim (43) i zachodniopomorskim (62).

Tabela 8 Liczba uczestników ŚDS w podziale na rodzaj niepełnosprawności i województwo wg stanu na 30.06.2025 r.

Województwo	Liczba ŚDS	Liczba uczestników ŚDS	Liczba osób - typ A	Liczba osób - typ B	Liczba osób - typ C	Liczba osób - typ D
dolnośląskie	43	1 564	593	636	143	192
kujawsko-pomorskie	48	1 998	680	823	240	255
lubelskie	58	2 499	800	977	365	357
lubuskie	35	1 055	225	438	96	296
łódzkie	51	2 298	607	709	598	384
małopolskie	85	3 221	1 290	1 427	461	43
mazowieckie	81	2 989	1 169	1 665	41	114
opolskie	15	835	164	312	192	167
podkarpackie	72	2 857	750	1 561	413	133
podlaskie	25	955	292	397	173	93
pomorskie	73	2 314	602	1 048	424	240
śląskie	50	2 189	736	1 100	200	153
świętokrzyskie	45	1 477	411	396	359	311
warmińsko-mazurskie	69	3 732	1 159	989	1 402	182
wielkopolskie	78	2 715	755	1 439	206	315
zachodniopomorskie	48	1 672	466	923	221	62
Razem	876	34 370	10 699	14 840	5 534	3 297

W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe dane dotyczące średniej liczby uczestników przypadających na 1 ŚDS z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności (typu miejsca).

Szczególnie istotne dane dotyczą osób/miejsc typu D – dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Warto zauważyć, że Środowiskowe Domy Samopomocy z województwa małopolskiego, które mają największą łączną liczbę uczestników (po ŚDS warmińsko-mazurskich) mają średnio tylko **0,5 miejsca** dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi na 1 ŚDS. Tymczasem w województwie opolskim, w którym występuje najmniejsza ogólna liczba uczestników ŚDS, miejsc typu D na 1 ŚDS jest średnio **11,1**.

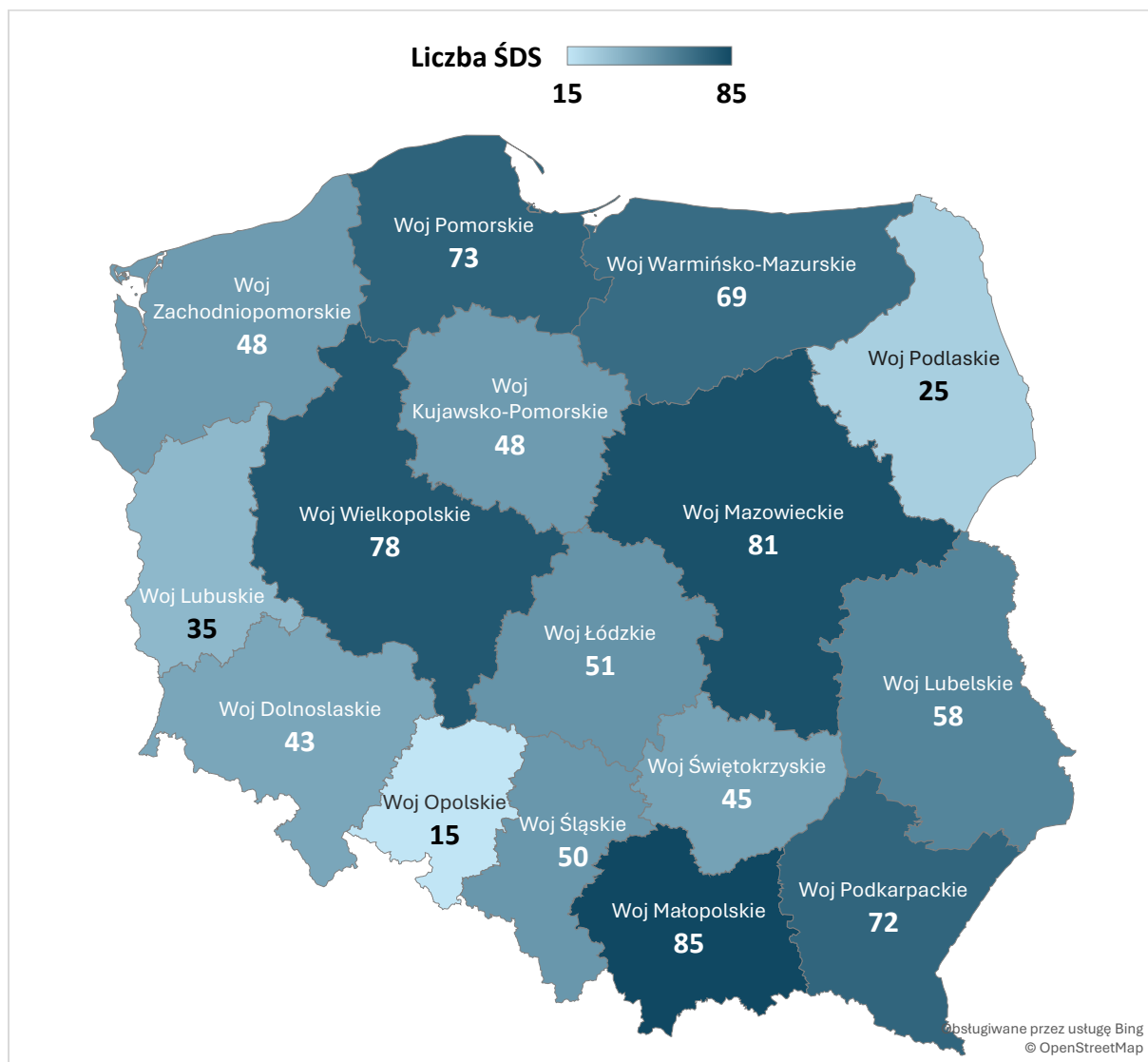
Bardzo mało takich miejsc jest również w placówkach w województwach: zachodniopomorskim, mazowieckim i podkarpackim – poniżej 2 miejsca na 1 ŚDS.

Tabela 9 Średnia liczba uczestników ŚDS w podziale na rodzaj niepełnosprawności i województwo wg stanu na 30.06.2025 r.

Województwo	Liczba ŚDS	Średnia liczba uczestników na 1 ŚDS	Średnia liczba osób – typ A	Średnia liczba osób – typ B	Średnia liczba osób – typ C	Średnia liczba osób – typ D
dolnośląskie	43	36,4	13,8	14,8	3,3	4,5
kujawsko-pomorskie	48	41,6	14,2	17,1	5,0	5,3
lubelskie	58	43,1	13,8	16,8	6,3	6,2
lubuskie	35	30,1	6,4	12,5	2,7	8,5
łódzkie	51	45,1	11,9	13,9	11,7	7,5
małopolskie	85	37,9	15,2	16,8	5,4	0,5
mazowieckie	81	36,9	14,4	20,6	0,5	1,4
opolskie	15	55,7	10,9	20,8	12,8	11,1
podkarpackie	72	39,7	10,4	21,7	5,7	1,8
podlaskie	25	38,2	11,7	15,9	6,9	3,7
pomorskie	73	31,7	8,2	14,4	5,8	3,3
śląskie	50	43,8	14,7	22,0	4,0	3,1
świętokrzyskie	45	32,8	9,1	8,8	8,0	6,9
warmińsko-mazurskie	69	54,1	16,8	14,3	20,3	2,6
wielkopolskie	78	34,8	9,7	18,4	2,6	4,0
zachodniopomorskie	48	34,8	9,7	19,2	4,6	1,3
Razem/średnia	876	39,2	12,2	16,9	6,3	3,8

Na poniższej mapie przedstawiono liczbę działających ŚDS (stan na 30. czerwca 2025 r.) w ujęciu wojewódzkim. W badanym okresie najwięcej placówek było w województwie małopolskim (85) i mazowieckim (81), najmniej w województwie opolskim (15) i podlaskim (25).

Mapa 5. Liczba ŚDS wg województw, wg stanu na 30.06.2025 r.

Z pozyskanych danych z wojewódzkich Wydziałów Polityki Społecznej wynika, że wg stanu na 30 czerwca 2025 r. w **23 powiatach** nie było Środowiskowych Domów Samopomocy. Najwięcej powiatów bez ŚDS występuje w województwie dolnośląskim i mazowieckim (po 5 powiatów). Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

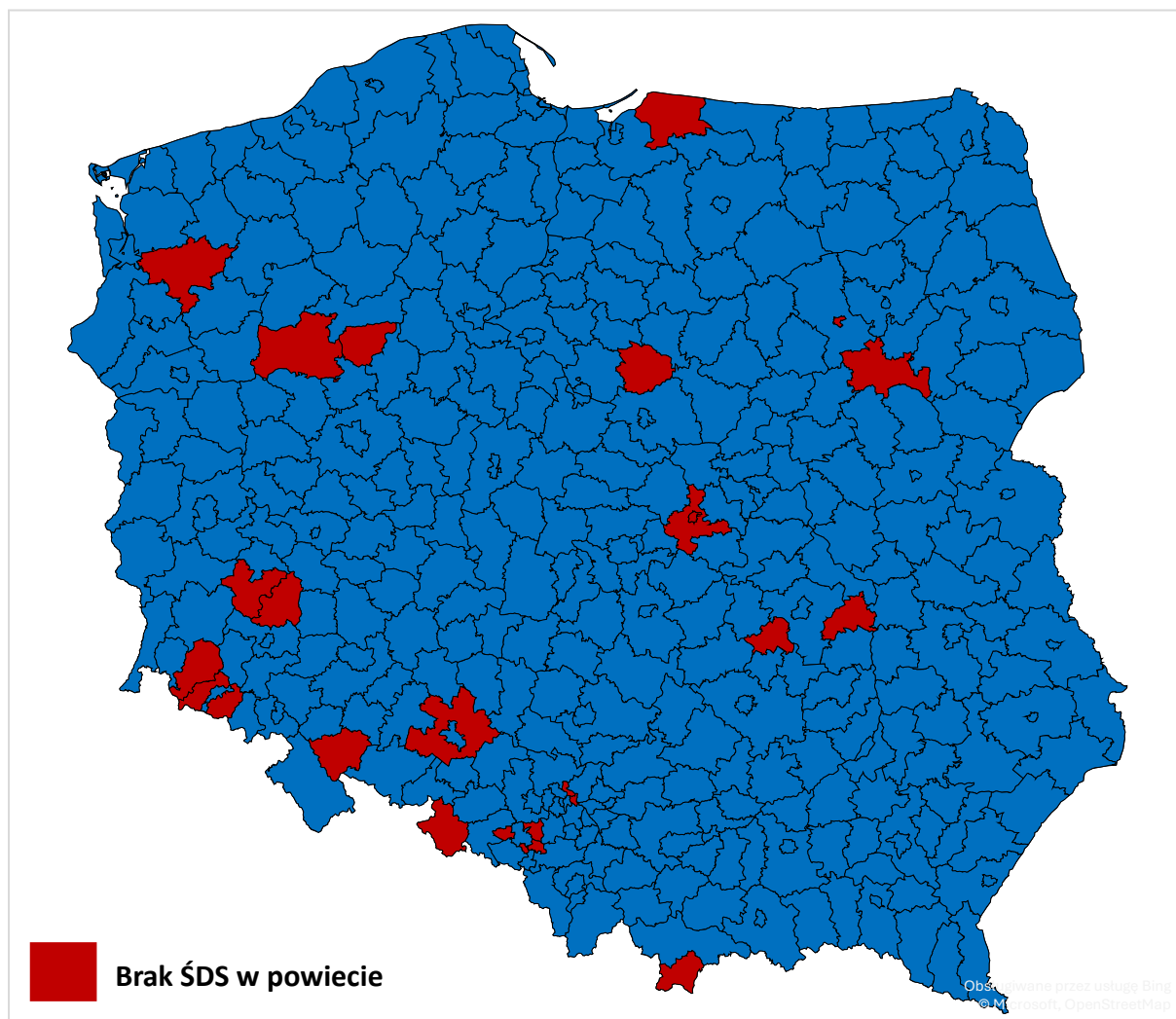
Tabela 10 Powiaty, w których nie utworzono ani jednego ŚDS, wg stanu na 30.06.2025 r.

Województwo	Powiat
dolnośląskie	powiat karkonoski
dolnośląskie	powiat lubiński
dolnośląskie	powiat lwówecki
dolnośląskie	powiat polkowicki
dolnośląskie	powiat ząbkowicki
łódzkie	powiat skierniewicki
łódzkie	Skierniewice
małopolskie	powiat tatrzański

Województwo	Powiat
mazowieckie	Ostrołęka
mazowieckie	powiat ostrowski
mazowieckie	powiat sierpecki
mazowieckie	powiat szymborski
mazowieckie	powiat zwoleński
opolskie	powiat głubczycki
opolskie	powiat opolski
śląskie	Piekary Śląskie
śląskie	powiat rybnicki
śląskie	Siemianowice Śląskie
śląskie	Żory
warmińsko-mazurskie	powiat braniewski
wielkopolskie	powiat chodzieski
wielkopolskie	powiat czarnkowsko-trzcianecki
zachodniopomorskie	powiat stargardzki

Poniższa mapa przedstawia rozmieszczenie powiatów, w których do dnia 30 czerwca 2025 roku nie utworzono ani jednego Środowiskowego Domu Samopomocy.

Mapa 6. Brak ŚDS w powiecie wg stanu na 30.06.2025 r.

Blisko 92% powiatów miało na swoim terenie placówki ŚDS, w których uczestnikami były osoby niepełnosprawne intelektualnie (typ B). Nieco mniej (88,2% powiatów) posiadało ŚDS z uczestnikami, którzy byli diagnozowani jako osoby przewlekłe psychicznie chore (typ A).

W prawie 61% powiatów były ŚDS z miejscami dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (typ C). Tylko w 44,5% powiatach były ŚDS, w których uczestnikami były osoby ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi (typ D).

Tabela 11 ŚDS w powiatach wg typu miejsc, stan na 30.06.2025 roku

ŚDS wg typu miejsc	Liczba powiatów	[%]
ŚDS z miejscami typu A	335	88,2%
ŚDS z miejscami typu B	349	91,8%
ŚDS z miejscami typu C	231	60,8%
ŚDS z miejscami typu D	169	44,5%
Ogółem	357	93,9%

4. Warsztaty Terapii Zajęciowej

Warsztaty Terapii Zajęciowej spełniają w systemie szczególną, bardzo ważną rolę. Prowadzą rehabilitację osób niepełnosprawnych (o znacznym i umiarkowanym stopniu), którym niepełnosprawność uniemożliwia pełne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym. Terapia uczestników WTZ obejmuje aktywizację w sferze: fizycznej, psychicznej, społecznej i zawodowej.

Podmioty te zostały wprowadzone do polskiego prawa na mocy ustawy z dnia 9 maja 1991 r. o zatrudnianiu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych (Dz. U. 1991 nr 46 poz. 201). Aktualną podstawą prawną działalności WTZ jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Aktem wykonawczym do ustawy w zakresie WTZ jest rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (t.j. Dz. U z 2021, poz. 2284). Rozporządzenie określa między innymi szczegółowe zasady tworzenia, działania i finansowania warsztatów terapii zajęciowej.

Zgodnie z obowiązującą ustawą Warsztat oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia (art. 10a).

Warsztat jest jednostką dziennego pobytu. Czas trwania zajęć w WTZ nie może przekroczyć 7 godzin dziennie i 35 godzin w tygodniu. Uczestnikami warsztatów mogą być osoby posiadające w orzeczeniu o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wskazanie do terapii zajęciowej (wymóg ten obowiązuje od 1 stycznia 1998 roku). Ze względu na to, że rehabilitacja w warsztacie terapii zajęciowej przeznaczona jest dla osób niezdolnych do podjęcia pracy, w praktyce uczestnikami WTZ są osoby posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Wyniki badań z trzech okresów, przeprowadzone na przestrzeni kilkunastu lat (2008-2019) wskazują, że procent osób niepełnosprawnych uczestników WTZ ze stopniem znacznym i umiarkowanym praktycznie się nie zmienił. Obserwowane różnice maksymalnie 1,4% nie przekraczają błędu statystycznego.

Na koniec 2019 roku w WTZ przebywało 61,3% osób ze stopniem znacznym i 38,6% z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Zgodnie z przepisami uczestnikami WTZ nie mogą być osoby ze stopniem lekkim. Minimalny udział (0,1%) uczestników z takim stopniem wykazywanych w każdym z okresów badawczych wynika ze zmian w tymczasowych orzeczeniach uczestników WTZ.

Tabela 12 Uczestnicy WTZ wg stopnia niepełnosprawności w latach 2008 – 2019

Stopień niepełnosprawności	2008 rok	2014 rok	2019 rok
Znaczny	62,7%	61,9%	61,2%
Umiarkowany	37,2%	38,0%	38,7%
Lekki	0,1%	0,1%	0,1%
Razem:	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: Obliczenia własne na podstawie wyników badań ankietowych z 2008, 2014 i 2020 roku (N=539, 458, 339)

Na przestrzeni 2008-2019 roku zaszły nieznaczne różnice w strukturze rodzaju niepełnosprawności uczestników WTZ. Obserwuje się niewielki ale systematyczny wzrost najliczniejszej grupy uczestników - osób niepełnosprawnych intelektualnie. W 2019 roku stanowili oni już ponad 60% ogółu uczestników Warsztatów. O kilka punktów procentowych spadła populacja osób niepełnosprawnych ruchowo, które w 2008 roku stanowiły blisko 10% uczestników a w 2019 roku niespełna 6%. Systematycznie spada również udział osób z niepełnosprawnością wzroku wśród uczestników WTZ, choć ich udział w populacji nigdy nie przekraczał 3%.

Tabela 13 Uczestnicy WTZ wg głównego rodzaju niepełnosprawności w latach 2008 – 2019

Rodzaj niepełnosprawności	2008 rok	2014 rok	2019 rok
Niepełnosprawność intelektualna	56,0%	57,0%	60,7%
Choroba psychiczna	18,2%	20,0%	19,9%
Niepełnosprawność narządu ruchu	9,4%	8,1%	5,6%
Epilepsja	3,9%	2,7%	2,8%
Niepełnosprawność narządu słuchu i mowy	2,3%	2,3%	1,9%
Niepełnosprawność narządu wzroku	2,8%	2,2%	1,5%
Inne schorzenia	7,4%	7,7%	7,6%
Razem:	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: Obliczenia własne na podstawie wyników badań ankietowych z 2008, 2014 i 2020 roku (N=539, 458, 303)

Według danych ze Sprawozdania Zarządu PFRON z realizacji planu rzeczowo-finansowego za 2024 roku wynika, że w tym okresie działających WTZ było 735. W terapii w WTZ uczestniczyło 29.334 osoby niepełnosprawne.

W 2024 roku z Warsztatów odeszło 1973 osób niepełnosprawnych (6,1% ogólnego stanu uczestników WTZ). Z tego tylko 256 (14,3%) do zatrudnienia. Pozostałe 1578 osób opuściło WTZ z innych przyczyn, przypuszczalnie na skutek pogorszenia stanu zdrowia, przejścia do innej placówki wsparcia itp. – brak jednak twardych danych na ten temat.

Byli uczestnicy WTZ najczęściej znajdowali zatrudnienie w ZAZ – 39,5% oraz na otwartym rynku pracy – 35,2%. Znacznie rzadziej były to NGO, ZPCh czy spółdzielnie socjalne – po ok.7%. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

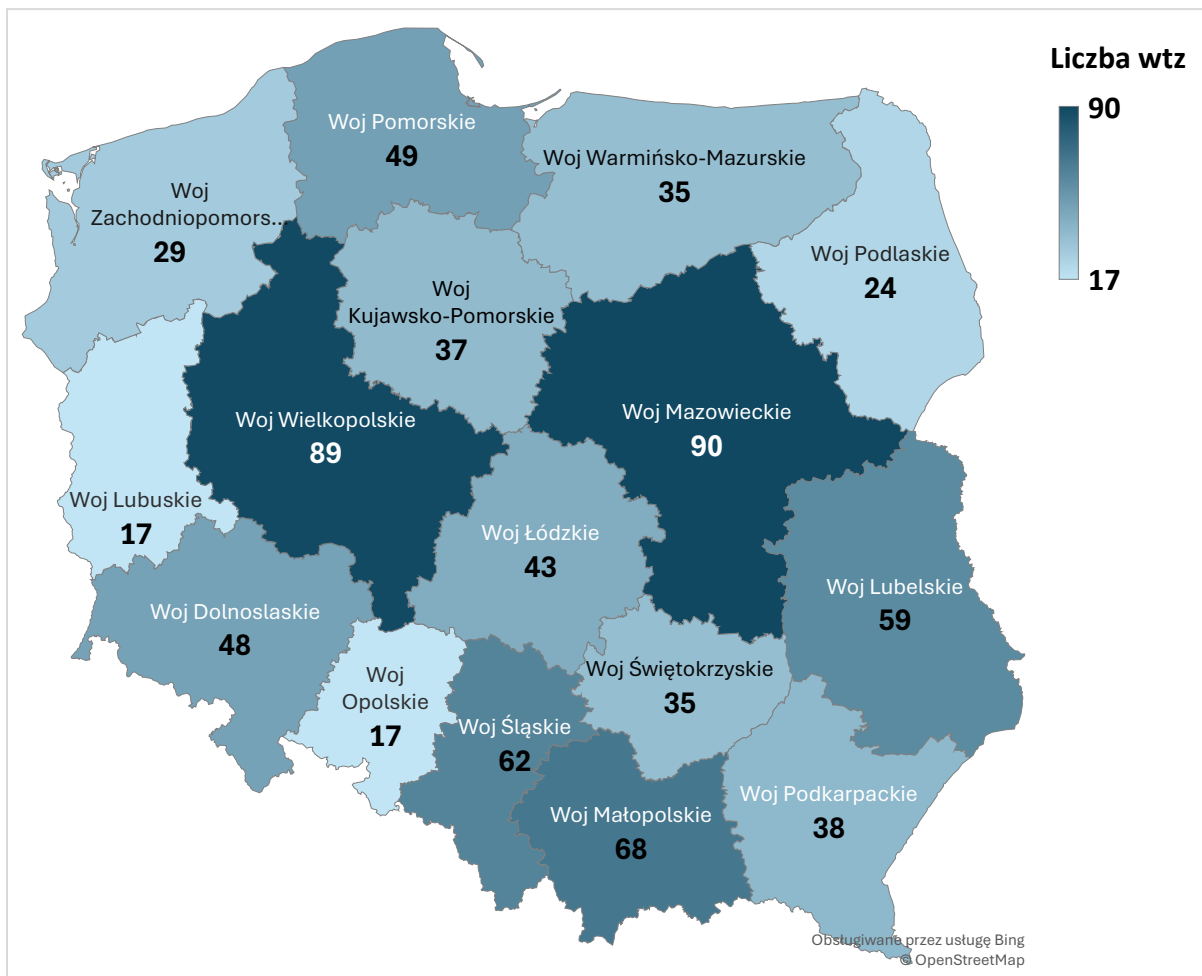
Tabela 14 Byli uczestnicy WTZ, którzy odeszli do zatrudnienia w 2024 roku

Miejsce zatrudnienia	Liczba osób	[%]
Zakłady Aktywności Zawodowej (ZAZ)	101	39,5%
Otwarty rynek pracy	90	35,2%
Organizacje pozarządowe (NGO)	19	7,4%
Zakłady Pracy Chronionej (ZPCh)	18	7,0%

Miejsce zatrudnienia	Liczba osób	[%]
Spółdzielnie Socjalne	18	7,0%
Przedsiębiorstwa Społeczne	10	3,9%
Razem	256	100,0%

Do końca marca 2025 roku utworzono łącznie 740 Warsztatów Terapii Zajęciowej. Najwięcej w województwach mazowieckim – 90 i wielkopolskim – 89. Najmniej w województwach: opolskim i lubuskim – po 17.

Mapa 7. Liczba utworzonych WTZ wg województw, stan na 31.12.2024 r.

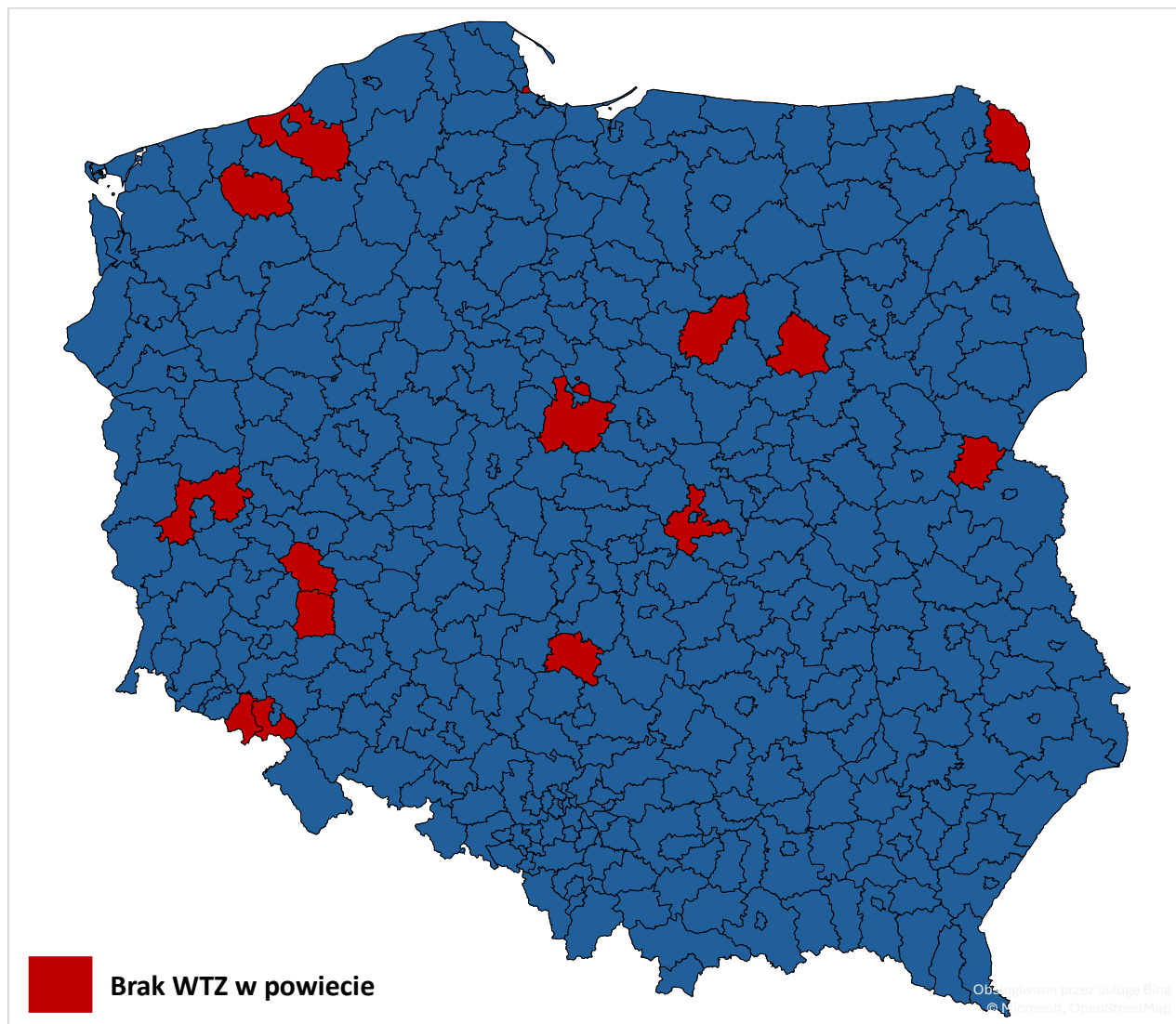
Według stanu na koniec 2024 roku, w 15 powiatach nie utworzono żadnego Warsztatu Terapii Zajęciowej. Najwięcej takich powiatów było w województwie dolnośląskim (4) i mazowieckim (3).

Tabela 15 Powiaty, w których wg stanu na 31.12.2024 rok nie utworzono ani jednego WTZ

Województwo	Powiat
dolnośląskie	powiat górowski
dolnośląskie	powiat kamiennogórski
dolnośląskie	powiat wałbrzyski
dolnośląskie	powiat wołowski
kujawsko-pomorskie	powiat włocławski
lubuskie	powiat zielonogórski
łódzkie	powiat pajęczański
łódzkie	powiat skierniewicki
mazowieckie	powiat łosicki
mazowieckie	powiat makowski
mazowieckie	powiat mławski
podlaskie	powiat sejneński
pomorskie	Sopot
zachodniopomorskie	powiat koszaliński
zachodniopomorskie	powiat świdwiński

Poniższa mapa przedstawia rozmieszczenie powiatów, w których nie utworzono ani jednego WTZ.

Mapa 8. Brak WTZ w powiecie, stan na 31.12.2024 r.

5. Podsumowanie

W roku szkolnym 2024/2025 w pilotażowym programie „Rehabilitacja 25 Plus” uczestniczyło 137 placówek edukacyjnych, które swoje siedziby miały w 102 powiatach. Na terenie tych powiatów działało 231 Warsztatów Terapii Zajęciowej, w których w zajęciach brało udział 9.350 osób niepełnosprawnych oraz 258 Środowiskowych Domów Samopomocy, których uczestnikami było 9.824 osoby niepełnosprawne w tym:

- 44% to osoby z niepełnosprawnością intelektualną (typ B),
- 36% to osoby przewlekłe psychicznie chore (typ A),
- 12% to osoby wykazujące inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych (typ C),
- 8% to osoby ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi (typ D).

Największa koncentracja placówek uczestniczących w programie „Rehabilitacja 25 plus” w roku szkolnym 2024/2025 miała miejsce w południowej i centralnej Polsce.

Szczegółowa analiza danych wskazuje, że w dwóch powiatach, w których są prowadzone zajęcia w ramach pilotażowego programu „Rehabilitacja 25 plus” nie ma WTZ. Są to powiaty górowski w województwie dolnośląskim i zielonogórski w województwie lubuskim.

Na terenie tych powiatów działają Środowiskowe Domy Samopomocy.

Podobna sytuacja dotyczy również Środowiskowych Domów Samopomocy. Podmioty te nie zostały utworzone w Skierniewicach (miasto na prawach powiatu) w województwie łódzkim, w powiecie tatrzańskim w województwie małopolskim oraz w Żorach (miasto na prawach powiatu) w województwie śląskim – w tych powiatach są prowadzone zajęcia w ramach programu „Rehabilitacja 25 plus”, jednak nie ma w nich ŚDS.

Analizując kwestię możliwości przejścia uczestników programu „Rehabilitacja 25 plus” do placówek docelowych jakim z pewnością są ŚDS należy wziąć pod uwagę również informacje uzyskane z badania ankietowego ŚDS dotyczące zasięgu ich działalności. Połowa ŚDS to jednostki gminne, do których mogą uczęszczać osoby niepełnosprawne z terenu gminy, niekiedy również z gmin ościennych. Odbywa się to na podstawie stosownych porozumień zawartych między gminami, nie jest to jednak częsta sytuacja. Oznacza to, że osoby niepełnosprawne po zakończeniu edukacji w szkołach specjalnych, które mogłyby przejść do ŚDS, często nie mogą się do niego dostać w związku z tym, że zamieszkują na terenie innej gminy niż gmina, w której działa ŚDS.

Badanie wykazało obszary, w którym dostęp osób niepełnosprawnych, w tym również absolwentów szkół specjalnych do dziennej terapii i wsparcia jest szczególnie utrudniony.

Skrajnym przykładem jest powiat **skierniewicki w województwie łódzkim**, w którym, w badanym okresie, nie działała żadna z placówek typu: ŚDS, WTZ, placówka edukacyjna uczestnicząca w pilotażowym programie „Rehabilitacja 25 plus”.

Łącznie w **23 powiatach** kraju nie działały Środowiskowe Domy Samopomocy, które są podstawową formą dziennej terapii i wsparcia dla osób niepełnosprawnych (to jest osób, które wymagają rozwoju umiejętności samodzielnego życia, integracji społecznej i powrotu do aktywności). Za wyjątkiem powiatu skierniewickiego, we wszystkich 22 powiatach działały WTZ. Badania oraz sprawozdania składane do PFRON wykazują jednak na bardzo niską rotację uczestników WTZ, co powoduje, że nowi kandydaci do terapii w tych placówkach mają bardzo utrudniony do nich dostęp. W grupie powiatów wymienionych w tabeli nr 16, tylko w trzech (Skierniewice, Żory, powiat tatrzański) działały placówki edukacyjnej, prowadzące wsparcie w ramach programu „Rehabilitacja 25 plus”.

Tabela 16 Brak ŚDS w powiatach

Województwo	Powiat	Liczba ŚDS	Liczba placówek (R25+)	Liczba WTZ
dolnośląskie	karkonoski			1
dolnośląskie	lubiński			6
dolnośląskie	lwówecki			1
dolnośląskie	polkowicki			1
dolnośląskie	ząbkowicki			2
łódzkie	skierniewicki			
łódzkie	Skierniewice		1	1
małopolskie	tatrzański		1	1
mazowieckie	Ostrołęka			2

Województwo	Powiat	Liczba ŚDS	Liczba placówek (R25+)	Liczba WTZ
mazowieckie	ostrowski			1
mazowieckie	sierpecki			2
mazowieckie	szymbark			3
mazowieckie	zwoleński			1
opolskie	głubczycki			1
opolskie	opolski			2
śląskie	Piekary Śląskie			1
śląskie	rybnicki			1
śląskie	Siemianowice Śląskie			1
śląskie	Żory		1	1
warmińsko-mazurskie	braniewski			1
wielkopolskie	chodzieski			1
wielkopolskie	czarnkowsko-trzcianecki			3
zachodniopomorskie	stargardzki			2

Dane prezentowane w tabeli nr 17 dotyczą tych powiatów, w których w okresie objętym badaniem, nie działały WTZ, a w których (poza powiatem skierniewickim) funkcjonowały ŚDS. W grupie 15 powiatów, tylko w dwóch znajdowały się placówki uczestniczące w programie „Rehabilitacja 25 plus”. Ze względu na mniejszą liczbę i różnorodność placówek w wymienionych powiatach, mogą występować na tych terenach, większe niż powszechnie, trudności w dostępie do dziennego wsparcia osób niepełnosprawnych, w tym także beneficjentów programu „Rehabilitacja 25 plus”.

Tabela 17 Brak WTZ w powiatach

Województwo	Powiat	Liczba WTZ	Liczba placówek (R25+)	Liczba ŚDS
dolnośląskie	górowski		1	1
dolnośląskie	kamiennogórski			1
dolnośląskie	wałbrzyski			1
dolnośląskie	wołowski			3
kujawsko-pomorskie	włocławski			2
lubuskie	zielonogórski		1	2
łódzkie	pajęczański			2
łódzkie	skierniewicki			
mazowieckie	łosicki			1
mazowieckie	makowski			1

Województwo	Powiat	Liczba WTZ	Liczba placówek (R25+)	Liczba ŚDS
mazowieckie	mławski			2
podlaskie	sejneński			1
pomorskie	Sopot			2
zachodniopomorskie	koszaliński			6
zachodniopomorskie	świdwiński			4

Informacje/ustalenia z raportu z badania pilotażowego programu „Rehabilitacja 25 plus”

Z przeprowadzonej na przełomie 2024/2025 roku ewaluacji pilotażowego programu „Rehabilitacja 25 plus” wynika kilka ważnych wniosków, które są uzupełnieniem niniejszej analizy Środowiskowych Domów Samopomocy. Są to:

- Adresaci programu, którzy mieli problemy w rekrutacji uczestników do programu jako najczęstszą przyczynę wskazywali, że w ich okolicy działały placówki docelowe np. ŚDS, DPS, WTZ, ZAZ, rzadziej dotyczyło to małej liczby osób z niepełnosprawnością intelektualną na terenie działania placówki czy prowadzeniem w okolicy rekrutacji do programu „Rehabilitacja 25 plus” przez inne podmioty.
- 34% badanych placówek w trakcie rekrutacji odnotowało kolejkę oczekujących. Najczęstszą przyczyną było to, że są jedynym podmiotem w okolicy, który prowadził program „Rehabilitacja 25 plus”. Wskazywano również na brak na danym terenie placówek wsparcia typu ŚDS, DPS, WTZ czy ZAZ a także dużą liczbę osób z niepełnosprawnością intelektualną na terenie działania placówek.

Na podstawie powyższych wniosków można stwierdzić, że tam, gdzie jest ŚDS, WTZ, ZAZ tam zmniejsza się zapotrzebowanie na program „Rehabilitacja 25 plus”.

- 58% adresatów programu pomagało swoim beneficjentom w znalezieniu placówek docelowych, które zapewniłyby wsparcie adekwatne do ich potrzeb. Najczęściej udało się im znaleźć miejsca w WTZ oraz ŚDS. Adresaci, którzy poszukiwali miejsca dla beneficjentów w placówkach docelowych najczęściej spotykali się z trudnościami związanymi z brakiem miejsc w placówkach typu ŚDS, WTZ, DPS, ZAZ. Rzadziej były to trudności wynikające z braku zainteresowania i współpracy w tym zakresie wśród beneficjentów i ich rodzin oraz brak na terenie powiatu placówek typu ŚDS, DPS, WTZ.
- Beneficjentami programu najczęściej byli absolwenci adresatów (96% odpowiedzi badanych adresatów). W badaniu również wskazano na byłych uczestników WTZ, ZAZ i ŚDS.
- Wystąpiło zjawisko przepływu osób z niepełnosprawnością z innych placówek (np. WTZ, ZAZ, ŚDS) do placówek edukacyjnych uczestniczących w programie „Rehabilitacja 25 plus”. 12% badanych opiekunów wskazało, że przed programem „Rehabilitacja 25 plus” ich podopieczni uczestniczyli w zajęciach w innych placówkach.

Ponadto jedna z rekomendacji realizatora badania ewaluacyjnego pilotażowego programu „Rehabilitacja 25 plus” zawarta w raporcie dotyczyła **„Zwiększenia liczby miejsc w placówkach wsparcia np. w ŚDS czy WTZ, w związku z potrzebą wsparcia absolwentów szkół specjalnych.”**

Porównawcze rozmieszczenia na terenie kraju placówek oferujących codzienne wsparcie dla osób niepełnosprawnych takich jak ŚDS, WTZ oraz placówki edukacyjne uczestniczące w programie „Rehabilitacja 25 plus” wskazuje na występowanie obszarów, w których dostęp do codziennego wsparcia osób z niepełnosprawnościami jest nierównomierny i może być utrudniony.

Rekomendacja:

Kontynuacja realizacji pilotażowego programu „Rehabilitacja 25 plus”, jako czasowe uzupełnienie systemu codziennego wsparcia absolwentów szkół specjalnych, do czasu zwiększenia liczby miejsc w placówkach docelowego wsparcia osób niepełnosprawnych, w tym między innymi w ŚDS – w szczególności miejsc typu D (przeznaczonych dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi).

Uwaga: Do analizy jest dołączony załącznik w pliku excel ze szczegółowymi danymi o liczbie WTZ, ŚDS oraz placówek edukacyjnych uczestników pilotażowego programu „Rehabilitacja 25 plus” w powiatach z mapkami.